

## OHJAUSRYHMÄN KOKOUSKUTSU / ESITYSLISTA

Aika 2.6.2010 klo 9.00–12.00

Paikka Fabianian auditorio, Yliopistokatu 1, 2. krs, Huone C221

Läsnä Mauri Ylä-Kotola, rehtori, Lapin yliopisto, puheenjohtaja  
Ulla-Maija Forsberg, vararehtori, Helsingin yliopisto  
Kristiina HormiaPoutanen, johtaja, Kansalliskirjasto/Kirjastoverkkopalvelut  
Mirja Iivonen, ylikirjastonhoitaja, Tampereen yliopisto  
Jarmo Kallunki, koulutuspoliittinen sihteeri, Suomen ylioppilaskuntien liitto  
Anneli Ketonen, sivistystoimentarkastaja, Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus  
Riitta Konkola, rehtori, Metropolia Ammattikorkeakoulu  
Jouko Lindstedt, professori, Helsingin yliopiston nykykielten laitos  
Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö  
Marja Malminen, kirjastotoimenjohtaja, Lahden kaupunginkirjasto-  
maakuntakirjasto  
Elisa Paavilainen, tietopalvelupäällikkö, Suomen ympäristökeskus  
Elisa Stenvall, osastonjohtaja, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus  
Iris Tahvanainen, kirjasto- ja tietopalvelujen päällikkö, Metropolia Ammattikorkeakoulu  
Barbro Wigell-Ryynänen, kirjastotoimentarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö  
Anu Sohlman, taloussihteeri, Kansalliskirjasto, sihteeri

Esittelijä Arja Tuuliniemi, erikoissuunnittelija, Kansalliskirjasto/FinELib

### Asiantuntijat

Iina Peltonen, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto  
Ari Rouvari, pääsuunnittelija, Kansalliskirjasto  
Terhi Manninen, erikoissuunnittelija, Kansalliskirjasto

Poissa

### Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

**Esitys:**  
Hyväksyttäneen esityslista.

2. Edellisen kokouksen 1/2010 pöytäkirjan hyväksyminen

**Esitys:**  
Hyväksyttäneen pöytäkirja (Liite 1).

### 3. Kirjastoverkkopalvelujen kirjastoille suunnatun palvelukyselyn tuloksia FinELibin osalta

Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalveluiden asiakaskirjastoille suunnattu kysely toteutettiin 1.3 - 11.4.2010. Vuoden 2010 palvelukyselyyn vastasi 595 kirjastoammatilasta. Puolet vastaajista työskentelee yleisissä kirjastoissa, runsas neljännes yliopistokirjastoissa. Vastausten määrä oli jonkin verran pienempi kuin edellisessä vuonna 2008 toteutetussa kyselyssä. Kaikki vastaajat eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin.

FinELib-palveluyksikkö on analysoinut kyselyä FinELib-palvelujen (Nelli-portaali ja elektronisten aineistojen hankinta) osalta. Avoimien vastausten osalta analyysi on vielä kesken. Nelli-portaali on kirjastoverkkopalveluiden tunnetuin palvelu, 96 % vastaajista ilmoitti tuntevansa palvelun. Elektronisten aineistojen hankintaa (FinELib) tunsi 89 % vastaajista. Palvelujen tärkeyttä vastaajat arvioivat asteikolla 1-4 (1=ei lainkaan tärkeä, 2=ei kovin tärkeä, 3=tärkeä, 4=erittäin tärkeä). Elektronisten aineistojen hankinnan tärkeyden keskiarvoksi tuli 3,6, Nelli-portaalin 3,3 ja Haltin 3,3. Palveluissa onnistumista arvioitiin asteikolla 1-4 (1=huonosti, 2=ei kovin hyvin, 3=hyvin, 4=erittäin hyvin). Elektronisten aineistojen hankinnan osalta onnistumisen keskiarvoksi tuli 3,1, Haltin 3 ja Nelli-portaalin 2,6. Kyselyssä esitettiin vastaajille myös joukko väittämiä, joita vastaajia pyydettiin arvioimaan. Vastaajat olivat melko yksimielisiä siitä, että palvelut ovat laadukkaita, henkilökunta on ammattitaitoista, toiminta on luotettavaa ja palveluja kehitetään innovatiivisesti. Eniten kehitettävää väittämien perusteella on siinä, että asiakkaat eivät tiedä keneen voivat ottaa yhteyttä ongelmatilanteissa eivätkä asiakkaat koe kirjastoverkkopalvelujen palveluita selkeänä palvelukokonaisuutena. (Liite 2)

#### **Esitys:**

lina Peltonen ja Ari Rouvari esittelevät palvelukyselyn tuloksia. Keskustellaan tuloksista.

### 4. FinELibin lisensiointiperiaatteiden uusiminen

FinELib-konsortio on sitoutunut noudattamaan lisensioinnissa kansainvälisiä lisensiointiperiaatteita (Liber, ICOLC, Project COUNTER). Lisäksi konsortio on täydentänyt lisenssipolitiikkaa omilla e-kirjaperiaatteilla vuonna 2003 ja pitkäaikaiskäyttöperiaatteiden tarkistuksella vuonna 2004. Lisensiointiperiaatteet määrittävät sitä mitä asioita konsortion aineistohankintasopimuksissa tulee olla, esim. e-aineistojen hinnoittelua, käyttöehtoja ja muita sopimusehtoja koskevia vaatimuksia. Lisensiointiperiaatteissa myös määritellään, missä tapauksissa aineistohankinta toteutetaan konsortiohankintana. Osa periaatteista on ehdottomia, mikä tarkoittaa sitä, että konsortio ei voi solmia aineistosopimusta mikäli ehdottomia vaatimuksia ei ole sopimuksessa.

Lisensiointiperiaatteiden tulee olla realistiset mutta kuitenkin riittävän haasteelliset. Kansainväliset periaatteet ovat jo varsin vanhat, Liber vuodelta 1997, ICOLCin viimeisin päivitys on vuodelta 2004. Käyttäjien tarpeissa ja e-aineistoissa on tapahtunut muutoksia. Jotkut periaatteet ovat osoittautuneet epärealistiksi. Periaat-

teissa ei myöskään huomioida riittävästi yleisiä kirjastoja, aineistotyyppikohtaisia erilaisia käyttötarpeita eikä kustantajien ja välittäjien erilaista asemaa myyjänä.

Konsortion on syytä arvioida nykyisiä periaatteita ja määrittellä mitkä ovat jatkossa täysin ehdottomia periaatteita eli sopimusta ei lainkaan synny jos periaate ei toteudu ja mitkä ovat muita lisensiointiperiaatteita eli ehdottomien jälkeen neuvotte- luissa priorisoitavia asioita. Lisäksi periaatteiden sisältöä tulee selkeyttää. On teh- tävä myös päätös siitä minkä aineistotyyppien osalta periaatteet ovat ehdottomia ja onko eroa sillä lisensioidaanko aineisto omistajalta vai välittäjältä. E-kirjojen osalta on meneillään JISCin hanke, jossa pyritään yhdessä palveluntarjoajien kanssa löytämään hyväksyttävät e-kirjojen lisensiointiehdot. E-kirjojen osalta on syytä odottaa JISCin hankkeen tuloksia. (Liite 3)

### **Esitys:**

Terhi Manninen ja Arja Tuuliniemi esittelevät konsortion lisensiointiperiaatteita ja niiden muutostarpeita. Keskustellaan muutostarpeista.

## 5. E-kirjat

Kiinnostus e-kirjoihin on kasvanut vuosi vuodelta ja Suomessakin on jo useita e- kirjoihin liittyviä hankkeita vireillä. FinELib on hankkinut jonkin verran e- kirjapaketteja lähinnä tieteellistä käyttöä varten. Tarjonta ei kuitenkaan vielä lä- heskään vastaa kysyntää, ei määrällisesti eikä sisällöllisesti. Kirjastot toivovat lisää kurssikirjallisuutta sähköisessä muodossa. E-kirjalukijat ovat lisänneet kirjastojen asiakkaiden kiinnostusta sähköisessä muodossa olevaan kaunokirjallisuuteen.

Sähkökirjojen lukijoiden näkökulmasta on tärkeää, että sähkökirjojen käytössä hyödynnetään tekniikan suomat mahdollisuudet eikä rajoiteta käyttöoikeuksia niin, että sähköisten kirjojen käyttö vaikeutuu tai jopa estyy liiallisen monimutkaisuuden vuoksi. Miten löydetään malli, jossa kirjojen kustantajat voivat luottaa siihen, että e-kirja on toimiva, tuottava ja turvallinen liiketoimintamalli ja joka käyttäjien mieles- tä on riittävän helppo, yksinkertainen ja joustava käyttää? Syntykö markkinoille uusia toimijoita, jotka tarjoavat kustantajille teknisiä ratkaisuja sähköisten aineisto- jen käyttöön saattamiseen vai ottaako joku nykyisistä toimijoista tuon roolin vai tuottavatko kustantajat palvelut itse? Miten sähkökirjat hinnoitellaan? Miten varmistetaan, että käyttöön otettavat käyttöoikeuksien hallintajärjestelmät eivät kohtuuttomasti hankaloita käyttöä?

### **Esitys:**

Keskustellaan sähkökirjoista ja siitä miten FinELib-konsortio voi edistää kirjojen tarjontaa.

## 6. Nelli-portaaliin liittyviä ajankohtaisia asioita

### **Esitys:**

Ari Rouvari esittelee. Keskustellaan esittelystä.

7. Ajankohtaista kustannustoimialalla ja konsortiossa

7.1. Ohjausryhmän kuulumiset

7.2. FinELib-päivä 1.6.2010

7.3. UKSG-seminaari 12.-14.4.2010 Edinburgh, Skotlanti

<http://www.uksg.org/>

[http://www.uksg.org/event/conference10/plenary\\_sessions/](http://www.uksg.org/event/conference10/plenary_sessions/)

[http://www.uksg.org/event/conference10/breakout\\_sessions/](http://www.uksg.org/event/conference10/breakout_sessions/)

8. Muut asiat

9. Tiedotusasiat

9.1. Tilakustannukset vuoden 2010 budjetissa

FinELibin konsortior ryhmän kokouksessa 1/2010 vuoden 2010 budjetin käsittelyn yhteydessä jäi epäselväksi, miten tilakustannukset kohdennetaan Kansalliskirjastossa. Tilakustannukset kohdennetaan kirjastoverkkopalvelut-tulosalueella todellisten kustannusten mukaisesti. Muiden tulosalueiden ja hallinnon tilakustannukset kohdennetaan hallinnon budjettiin.

9.2. FinELibin budjetti 2010

Ohjausryhmän kokouksessa 1/2010 esiteltiin FinELibin vielä vahvistamaton budjetti vuodelle 2010. Budjettiin ei ole kokouksen jälkeen tullut muutoksia.

9.3. Kansallinen digitaalinen kirjasto – tilannekatsaus

Kansallinen digitaalinen kirjasto –hankkeeseen on saatu kaksi sitovaa tarjousta. Hankintapäätöksen tekee KDK:n seurantaryhmä 22.6.2010. Pilotit (Jyväskylän yliopisto, Helmet, Turun maakuntakirjasto ja Kansalliskirjasto) alkavat näillä näkymin elokuussa ja pilotit kestävät kuusi kuukautta.

10. Seuraava kokous

11. Kokouksen päättäminen

LIITTEET

Liite 1: Ohjausryhmän 1/2010 kokouksen pöytäkirja

Liite 2: Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalvelujen palvelukysely

Liite 3: FinELibin lisensiointiperiaatteiden muutostarpeet